

REPORTAGE FILM NEDERLANDS-INDIË

Strijdpunten bij nieuwe speelfilm over Nederlands-Indië: wel of geen Hitler-snor in 'De Oost'?

Veteranenorganisaties zijn boos over eerste beelden van de speelfilm De Oost. Worden de militairen in Nederlands -Indië neergezet als SS'ers? De producent belooft een speciale voorvertoning voor oud-militairen.

Bor Beekman 8 oktober 2020, 22:20

‘Goed, die snor van Westerling laten we dan zitten’, zegt Leo Reawaruw. ‘Al hād hij geen snor. Maar als je – zoals de producent van *De Oost* – zegt dat je respect hebt voor de veteranen, waarom verander je die donkere kleur van die uniformen in de film dan niet? Alles kan toch, met de computer? Net als dat nare gotische lettertype van de titel, kun je zó aanpassen.’

De oud-legerman en voorman van de belangenorganisatie Maluku4Maluku komt zojuist van een onderhoud met Sander Verdonk, de producent van de nieuwe Nederlandse speelfilm *De Oost*. Ze waren uitgenodigd door de makers van de film, na onrust die in veteranenkringen is ontstaan. De soldaten van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (KNIL) zouden erin worden afgeschilderd als ‘nazi’s’, in zwarte kleding die aan SS-uniformen doet denken.

Boosheid

Oud-strijders en belangenverenigingen, waaronder de organisatie van Reawaruw, het Veteranen Platform en de Federatie Indische Nederlanders, uitten vorige week hun boosheid over *De Oost*. In het koloniale oorlogsdrama van regisseur Jim Taihuttu treedt een jonge Nederlandse soldaat toe tot de commando-eenheid van Raymond Westerling, de legerkapitein die omstreden is vanwege zijn zuiveringsacties en standrechtelijke executies op het eiland Celebes.

In de 40 seconden durende *teaser* van de film is acteur Marwan Kenzari, die Westerling vertolkt, te zien met een korte, piramide-achtige snor; die zou volgens de veteranen verwijzen naar Hitler. Ook de zwarte tint van de uniformen klopt niet, meldden de critici. Westerlings speciale eenheden opereerden in het camouflagegroen, niet in SS-zwart. Ook droegen ze geen hoge laarzen. En is dat enigszins gotische lettertype van de filmtitel geen hint naar het Derde Rijk?

Marwan Kenzari als legerkapitein Raymond Westerling in 'De Oost' met snor: Hitler of Clark Gable?

De echte trailer van de in Indonesië, met een budget van ruim 6 miljoen euro gedraaide oorlogsfilm, volgt nog. De film van Taihuttu zou dit jaar al in de bioscoop verschijnen, maar liep vertraging op door het coronavirus. De teaser toont de ontsteltenis op het gezicht van soldaat Johan (hoofdrolespeler Martijn Lakemeier) als die ziet hoe zijn medesoldaten een dorpje ontruimen. Een vrouw wordt voorbij gesleept aan het haar, een kind onder schot gehouden. Op de achtergrond rijdt kapitein Raymond Westerling voorbij in een open jeep.

Confronterend

'Je plakt een man als Westerling geen Hitler-snor op', was de eerste reactie van Reawaruw. De oud-strijder, afkomstig uit een militaire Moluks-Nederlandse familie, was degene die aan de bel trok, toen hij zag dat bioscoopketen Pathé alvast adverteerde met de eerste beelden. Hij eiste een voorvertoning van de film voor belanghebbenden en betrokkenen, vóór *De Oost* straks uitgaat in de bioscoop.

Producent Verdonk van New Amsterdam Film Company, het bedrijf achter *De Oost*, zegt na afloop van het gesprek met Reawaruw 'goed te snappen' dat de film confronterend zal zijn. 'Deze geschiedenis is complex en voor sommigen traumatisch, dat willen we juist laten zien. Het zou jammer zijn als de discussie over de onafhankelijkheidsoorlog zich nu voornamelijk toespitst op een snor en uniformen. We zullen geen inhoudelijke aanpassingen doen aan de film.'

Die bewuste snor van het filmpersonage Westerling, zegt Verdonk, is de toentertijd populaire 'Clark Gable-snor' – George Clooney droeg 'm precies zo als Amerikaanse militair in het historische WOII-drama *The Monuments Men* (2014). Voorts kende *Wolf*, Taihuttu's eerdere speelfilm over een kickboksende crimineel (geen nazi), óók zo'n op het eeuwenoude gotische schrift geïnspireerde titeltypografie. En de uniformen van Westerlings eenheden in *De Oost* zijn weliswaar fictief, maar nog wel donkergroen en niet zwart.

Filmstill uit 'De Oost' met Martijn Lakemeier als soldaat Johan.

Geen leugens in lesprogramma

'We willen de film niet afpakken', reageert Reawaruw. 'Maar we blijven bij ons standpunt en dringen aan op aanpassingen.' Hij zegt bovenal 'woest' te zijn over de koppeling van *De Oost* aan een lesprogramma rond de film, dat straks wordt aangeboden aan scholen in het land. 'Over een film kun je nog zeggen: artistieke vrijheid. Maar een lesprogramma mag niet uit leugens bestaan.'

Het educatieproject 'De Wereld van de Oost' is volgens de producent ontwikkeld omdat de speelfilm alleen nooit voldoende recht kan doen aan de complexiteit van de onafhankelijksoorlog. 'De film is een artistieke interpretatie van de geschiedenis. De interactieve educatiewebsite en het lesmateriaal zijn gebaseerd op historische en hedendaagse bronnen, en gaan dieper in op de wijze waarop de oorlog tot op de dag van vandaag doorwerkt. De bedoeling ervan is nu juist om vanuit meerdere perspectieven naar de geschiedenis te kijken.'

Voorzichtige toezegging

Een speciale voorvertoning voor veteranen en betrokkenen is tijdens de ontmoeting in Amsterdam wel al voorzichtig toegezegd door de filmmakers. 'We hebben gepraat', zegt Reawaruw, die het gesprek voerde namens verschillende verontruste veteranenorganisaties. 'Dat is voor nu het belangrijkste. En we gaan verder praten, om de schade zoveel mogelijk te beperken.' Ook hoopt hij dat de KNIL-veteranen meer worden betrokken bij het lesproject.

Taihuttu was niet aanwezig bij het gesprek. De Molukse overgrootvader van de regisseur vocht in het KNIL-leger en ligt begraven op de militaire begraafplaats bij Bandoeng. Eerder zei de filmmaker over zijn oorlogsdrama, in gesprek met *de Volkskrant*: 'Het gaat me er niet om die soldaten te veroordelen.'

De vanwege corona uitgestelde speelfilm *De Oost* (tijdsduur 2,5 uur) wordt nu eind februari 2021 in de bioscoop verwacht.

De Oost - teaser
Pathé [Follow](#) Share

TEASER

Het is alweer even geleden, maar het is tijd voor een teaser van een nieuwe film! Dit zijn de eerste beelden van *De Oost*. De film met Martijn Lakemeijer en Marwan Kenzari speelt zich af tijdens de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog in 1946. Vanaf 10 september te zien bij Pathé!

👍 1K 💬 740 ➦ 133